

Ministerie van Defensie

De veteranen- nota 2018-2019

Voorwoord

Voor u ligt de Veteranennota 2018-2019. De nieuwe opzet van vorig jaar is verder uitgewerkt. Met een paar aanpassingen biedt ook deze Veteranennota weer een beknopte, visuele weergave van de resultaten en werkzaamheden in 2018 op het gebied van veteranenbeleid.

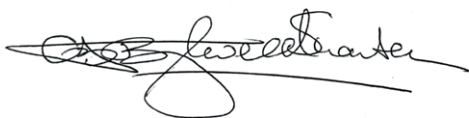
Het jaar 2018 stond in het teken van het continueren van zowel de uitvoering van de aanbevelingen van de evaluatie van het veteranenbeleid, als ook die van diverse onderzoeken. Het Dutchbat-III-onderzoek is met enige vertraging gestart. In dit verslag staan de eerste resultaten van het ISAF-onderzoek en van het onderzoek 'Veteraan, hoe gaat het met u?'. De ISAF-veteranen geven hun huidige welzijn het rapportcijfer 7,8. Het rapportcijfer van de andere post-actieve veteranen is nagenoeg hetzelfde. Hoewel een positief beeld, bieden de resultaten van de onderzoeken ook aanknopingspunten voor verbetering van beleid en de uitvoering.

Ik ben verheugd te melden dat ik op 5 februari 2019 de projectleider bij Defensie de opdracht heb verstrekt voor de verbetering van de governance van uitvoering van het veteranenbeleid. Hiermee is een grote stap gezet in het proces om te komen tot één subsidie ontvangende organisatie. Dit is voor nu en de komende periode tot 1 januari 2021 het belangrijkste thema in het veteranendomein. Hier gaat veel aandacht en energie naar uit, niet alleen vanuit het ministerie van Defensie, maar van alle betrokken organisaties en hun personeel werkzaam in het veteranendomein. Hierop ligt mijn focus.

Maar de maatschappelijke ontwikkelingen staan niet stil en raken ook het veteranendomein. Het doorontwikkelen van het veteranenbeleid vraagt dan ook voortdurend aandacht. Het is vaak een kwestie van een lange adem. Veteranen verdienen het dat we samen blijven kijken hoe we zorg en aandacht kunnen verbeteren.

Erkenning en waardering blijft daarom één van de speerpunten van het veteranenbeleid. Ook afgelopen jaar heb ik veel veteranen en hun relaties ontmoet en gesproken. Het luisteren naar hun verhalen geeft een beeld van hun ervaringen. Veteranen verdienen respect. Om die reden ben ik trots dat Nederland in 2020 de Invictus Games organiseert. Het is niet alleen een groots evenement, het is ook een mooie vorm van erkenning en waardering voor de (internationale) veteraan die zich wereldwijd inzet voor een betere wereld. De Invictus Games zijn ook op een andere manier betekenisvol. Immers, in het jaar 2020 viert Nederland dat het 75 jaar geleden bevrijd is. De thema's van zowel Invictus Games als 75 jaar bevrijding sluiten naadloos op elkaar aan. Ik zal me samen met de staatssecretaris blijven inzetten voor de erkenning, waardering en zorg voor de Nederlandse veteranen.

DE MINISTER VAN DEFENSIE

Drs. A. Th. B. Bijleveld-Schouten

Inhoudsopgave

Doelstellingen van het veteranenbeleid	7
Waar we ons op hebben gericht	
Wat we gaan doen	
Erkenning en waardering	8
Stichting Het Veteraneninstituut	
Het Veteranenloket	
Het Nationaal Comité Veteranendag en de Stichting Nederlandse Veteranendag	
Het Veteranen Platform	
Decoraties	
Militaire Oorlogs- en Dienstslachtoffers	
Invictus Games	
Bijzondere zorgplicht.....	13
Terugkeergesprek met militairen en partners na een missie	
Vragenlijst na missie of inzet	
Dienstencentrum Re-integratie	
Het Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen	
Nuldelijnsondersteuning	
Gespecialiseerd maatschappelijk werk	
Materiële zorg	
Posttraumatische stressstoornis (PTSS) protocol	
Organisaties betrokken bij de uitvoering van het Veteranenbeleid	18
Onderzoek	20
Onderzoek uitgevoerd door de afdeling Trends, Onderzoek en Statistiek (TOS)	
Onderzoek uitgevoerd door de onderzoeksgroep MGGZ	
Onderzoek uitgevoerd door LZV instellingen	
Onderzoek in relatie tot de leerstoel Universitair Medisch Centrum Leiden	
Onderzoek uitgevoerd door Stichting het Veteraneninstituut	
Overige onderzoeken	
Financiën.....	24
Toezicht en advies	25
De Inspecteur Generaal der Krijgsmacht in zijn rol als Inspecteur der Veteranen	
De Raad voor civiel-militaire Zorg en Onderzoek	
De Nationale Ombudsman in zijn rol als Veteranenombudsman	
Feiten en cijfers	27
Wat gaan we doen	28

De doelstellingen van het veteranenbeleid

Het bevorderen van de erkenning van de verdiensten van veteranen en de mogelijke gevolgen van de inzet als militair

Het bevorderen van de waardering die veteranen op grond van hun verdiensten toekomt

Het waarborgen van de bijzondere zorg die veteranen en hun relaties in verband met de inzet als militair nodig hebben

Waar we ons op hebben gericht

Onafhankelijk onderzoek Dutchbat-III voorbereiden

Vaststellen reikwijdte van het beleid

Opstarten van het project 'governance'

Ontwikkelen van preventieve medische programma's

Informatievoorziening aan en onderzoek naar het welzijn van ISAF veteranen

Onderzoek 'Veteraan hoe gaat het met u?'

Wat we gaan doen

Onafhankelijk onderzoek Dutchbat III laten uitvoeren

Uitvoeren project 'governance'

Bestendigen nuldelijnsondersteuning

Ontwikkelen/vormgeven van een modern stelsel van uitkeringen en compensaties gericht op maatschappelijke participatie

Erkenning en waardering

Veteranen hebben Nederland gediend onder oorlogsomstandigheden of tijdens (vredes)missies. Zij verdienen voor hun prestaties erkenning en waardering van de overheid en van de samenleving. Met het veteranenbeleid wil Defensie de maatschappelijke bekendheid met oorlogs- en uitzendervaringen vergroten, de maatschappelijke waardering voor de prestaties van veteranen stimuleren en de beleving hiervan door de veteranen zelf versterken. Hieronder volgt een overzicht van de werkzaamheden en activiteiten in 2018.

Stichting Het Veteraneninstituut

De Stichting het Veteraneninstituut (Vi) richt zich primair op de directe dienstverlening aan veteranen en hun thuisfront en versterkt daarmee de erkenning van en de waardering voor veteranen. Het Vi vervult met het Veteranenloket tevens de loketfunctie naar de dienstverlening en zorg en fungeert als kennis- en onderzoekscentrum op veteranengebied.

veteraneninstituut Subsidie Defensie: €M 5,27	Educatief programma*: Veteraan in de Klas. 40.387 leerlingen op 646 scholen bereikt. 315 gecertificeerde gastsprekers. 7.034 jongeren/mensen bereikt met 247 gastlessen op andere locaties (niet op scholen)	Veteranenpassen verstrekt: 947 aan veteranen in werkelijke dienst. 3.370 aan post-actieve veteranen Totaal 89.914 veteranen-pashouders	Overige activiteiten: <ul style="list-style-type: none">• 'Speeddaten' met veteranen op 15 bevrijdingsfestivals• Jaarlijkse veteranenlezing met thema van 2018 'Thuisfront'• Besloten bijeenkomsten voor Molukse KNIL-veteranen en hun relaties (26 mei en 10 november)
---	--	---	--

* In samenwerking met de Stichting Nederlandse Veteranendag.

In 2018 is het pilotproject 'Vi Thuisfront' voor het thuisfront van post-actieve veteranen voortgezet. De pilot duurt tot eind 2019. Bij Vi Thuisfront kan het thuisfront terecht met vragen en het biedt de gelegenheid om met elkaar in contact te treden. In dit kader organiseerde het Vi twee thuisfrontontmoetingsdagen, met 95 deelnemers. Het aantal leden van de besloten Vi Thuisfront Facebookgroep steeg van 111 naar 177.

Samen met het Nationaal Comité Veteranendag (NCVD) organiseerde het Vi bijeenkomsten voor gemeenten om hen voor te bereiden op lokale/regionale veteranendagen. In 2018 namen 90 gemeenten hieraan deel. Er werden 84.440 veteranen uitgenodigd voor 336 lokale/regionale veteranendagen.

Het Veteranenloket

Het Veteranenloket (VL) faciliteert de toegang tot zowel de materiële- als de immateriële zorg en de dienstverlening voor veteranen en hun relaties en Militaire Oorlogs- en Dienstsachtoffers (MOD'ers) en hun relaties. De caseload bij de sectie Zorgcoördinatie is in 2018 licht toegenomen: van 2.180 naar 2.228 zorgdossiers. De formatie van de sectie Zorgcoördinatie is eveneens licht gestegen: van 38,5 voltijdsequivalenten (vte) naar 39,4 vte. Door verbeteringen in de interne procesgang kwam er meer capaciteit ter beschikking voor hulp aan zorgcliënten.

  Kosten: zie ABP en Vi	Telefonische bereikbaarheid < 1 minuut: 96% (norm is 90%)	Contact met de zorgcoördinator < 3 werkdagen: 94% (norm is 90%)	Doorlooptijd van initiële aanmelding tot zorgplan < 4 weken: 97% (norm is 90%)
	Het VL is 18.000 maal telefonisch benaderd	Het VL is 19.000 maal per mail benaderd	20.000 maal is gebruik gemaakt van digitale dienstverlening van het VL

De verbetermaatregelen die voortkwamen uit de evaluatie van het Veteranenloket zijn doorgevoerd. Zo werd afgelopen jaar het regionaal overleg tussen zorgcoördinatoren en maatschappelijk werkers hervat en daarmee is de samenwerking verbeterd. Het verbeteren van de ICT van het Veteranenloket en de koppeling hiervan met andere ketenpartners werd uitgesteld i.v.m. de uitvoering van het project 'governance'. ICT maakt deel uit van de herinrichting en zal daarom binnen het project integraal worden opgepakt.

Ten slotte werkt het Vi samen met het LZV aan de introductie van een persoonlijke, digitale gezondheidsomgeving voor veteranen, het zogeheten veteranenportaal. Via het portaal houdt de veteraan regie over zijn/haar zorgtraject en kan, indien gewenst, anderen betrekken bij het traject. In 2017 is gestart met de opzet. In 2018 is het portaal aangevuld met informatie die voor veteranen relevant is. De pilot met een eerste groep veteranen die het portaal gaat gebruiken start in 2019.

Het Nationaal Comité Veteranendag en de Stichting Nederlandse Veteranendag

Het Nationaal Comité Veteranendag (NCVD) richt zich op het bestendigen en bevorderen van maatschappelijke erkenning en waardering voor alle Nederlandse veteranen. Het NCVD wordt voor de uitvoering van zijn taken bijgestaan door de Stichting Nederlandse Veteranendag (NLVD). De NLVD heeft daarbij drie hoofdactiviteiten: de organisatie van de Nederlandse Veteranendag, het uitvoeren van een doorlopende publiekscampagne en, samen met het Vi, het initiëren en coördineren van educatieve activiteiten die bijdragen aan maatschappelijke erkenning en waardering.

 Subsidie Defensie: €M 2,568	De Nederlandse Veteranendag <ul style="list-style-type: none"> Aantal bezoekers: 95.000 Defile: 110 detachementen en 3380 deelnemers 76 herinneringsmedailles en 5 bijzondere onderscheidingen uitgereikt 	Maatschappelijke erkenning 75% van de Nederlanders vindt dat veteranen openlijke waardering verdienen en dat de Nederlandse Veteranendag daarvoor bij uitstek de manier is	Andere activiteiten <ul style="list-style-type: none"> Anjerconcerten Inspiratie (info) dagen voor gemeentes Beurzen Veteranen-tentoonstellingen
	Publiekscampagne Radio, tv, kranten en sociale media zijn de informatiemiddelen Veteranendag scholenwedstrijd: foto met witte anjer	De berichtgeving over veteranen en de Nederlandse Veteranendag wordt als positief ervaren	Educatie <ul style="list-style-type: none"> Veteraan in de klas (samen met VI): ruim 40.000 leerlingen bereikt Les Nieuwsbegrip over veteranen (op basis- en voortgezet onderwijs): 55.000 leerlingen bereikt

Naast de hoofdactiviteiten is de NLVD in 2018 mede verantwoordelijk geweest voor andere activiteiten, zoals de uitvoering van anjer-concerten, inspiratiebijeenkomsten met Nederlandse gemeenten, het inrichten van veteranententoonstellingen en het plaatsen van de 'Veterans View'¹ op diverse locaties in Nederland.

De witte anjer staat in de publiekscampagne centraal als middel om persoonlijke erkenning en waardering voor veteranen te tonen. In 2018 is voor de eerste maal de Witte Anjer Prijs uitgereikt, een prijs voor mensen of organisaties die zich inzetten voor veteranen.

Vereniging het Veteranen Platform

Het Veteranen Platform (VP), opgericht in 1989, behartigt de belangen van de Nederlandse veteranen en hun relaties via 69 aangesloten veteranenorganisaties. Defensie beschouwt het VP als vertegenwoordiger van alle veteranen en het VP is daarom voor Defensie een gewaardeerde gesprekspartner. Het VP is betrokken bij de governance, de begeleiding van het Dutchbat-III onderzoek, heeft geadviseerd over de nieuwe Regeling Reüniefaciliteiten en maakt deel uit van de Maatschappelijke Klankbordgroep van het onderzoek naar de dekolonisatieperiode tussen 1945-1950 in het voormalig Nederlands-Indië.

Het VP werkt continu aan het verbeteren van de beeldvorming over veteranen door in haar uitingen altijd de competenties te benadrukken die militairen opdoen tijdens missies en die van grote meerwaarde zijn voor onze samenleving. Daarnaast stimuleert het VP deelname aan activiteiten door de jonge generatie veteranen.

Het VP zet zich ook in voor het in stand houden van monumenten en voor het organiseren van regionale herdenkingen gericht op erkenning en waardering voor de inzet van veteranen.

Het VP coördineert de landelijke nuldelijnsondersteuning (NOS). De NOS is een netwerk van getrainde vrijwilligers dat veteranen en hun relaties ondersteunt door bijvoorbeeld het bieden van een luisterend Voor of praktische hulp. Voor meer informatie over de NOS zie het hoofdstuk 'Bijzondere Zorgplicht'.

Het VP is daarnaast mede initiatiefnemer van het Handboek 'Veteranen', waarin kennis over veteranen en het veteranenbeleid bij elkaar is gebracht. Op 9 mei 2019 heeft het VP haar 30 jarig jubileum gevierd met een symposium, waarbij dit handboek is gepresenteerd.

Decoraties

De Nederlandse onderscheidingen voor deelname aan operaties vormen een officiële blijk van erkenning en waardering voor diegenen die door de overheid zijn uitgezonden en ingezet onder veelal buitengewone en moeilijke omstandigheden. Onderscheidingen hebben voor de ontvanger vaak een zeer persoonlijke betekenis en dragen bij aan het gevoel van (maatschappelijke) erkenning en waardering.

Op 2 juli 2018 zijn aan 14 Nederlandse (oud-)militairen dapperheidsonderscheidingen uitgereikt. Bijzonder aan deze gebeurtenis was dat voor het eerst in de geschiedenis de uitreiking tegelijkertijd plaatsvond aan gedecoreerden van alle vier de krijgsmacht delen. Voor de Koninklijke Marechaussee was het bovendien voor het eerst in 65 jaar dat één van haar militairen een dapperheidsonderscheiding ontving.

¹ De 'Veterans View' is een opstelling in de vorm van een grote baret waaronder verhalen van veteranen op een opvallende, moderne en interactieve manier worden gepresenteerd.

Daarnaast is op 31 augustus 2018 aan reserve majoor-vlieger de Ruiter door koning Willem-Alexander de Militaire Willems-Orde der vierde klasse uitgereikt. Hij ontving deze hoogste Nederlandse dapperheidsonderscheiding voor zijn daden van “moed, beleid en trouw” tijdens zijn missies in Afghanistan.

In 2018 is ook de Nagedachtenisoorkonde en Nagedachtenissculptuur uitgereikt aan relaties van twee omgekomen militairen.

Toegekende onderscheidingen 2018 (niet-limitatief)

Militaire Willems-Orde
(4e klasse)
1

Bronzen Leeuw
1

Bronzen Kruis
2

Vliegerkruis
6

Kruis van Verdienste
6

Mobilisatie Oorlogskruis
165

Nieuw-Guinea
Herinneringskruis
19

Ereteken voor
Orde en Vrede
81

Draaginsigne Gewonden
70

Gevechtsinsigne
20

Herinneringsmedailles
internationale missies
1717

Tolkenpenning
63

In november 2018 is een seminar gehouden in het Nationaal Militair Museum te Soesterberg. Nationale en internationale sprekers hielden een presentatie waarin 'Het verzet' centraal stond. Het seminar gaf onderzoekers en beleidsmakers de mogelijkheid om uitdagingen op het gebied van erkenning en waardering met elkaar te bespreken.

Militaire Oorlogs- en Dienstslachtoffers

Binnen de Veteranenwet vormen Militaire Oorlogs- en Dienstslachtoffers (MOD'ers) een separate doelgroep. Een deel van de 12.500 MOD'ers is tevens veteraan. Ook voor MOD'ers zonder veteranenstatus geldt, zoals omschreven in de Veteranenwet, de bijzondere zorgplicht. Defensie organiseert voor de MOD'ers de MOD-contactdagen, waaraan zij eens per twee jaar kunnen deelnemen.

Invictus Games

De Invictus Games zijn een eerbetoon aan de inzet van veteranen. Door deel te nemen aan de Invictus Games kunnen veteranen die tijdens inzet gewond zijn geraakt hun veerkracht tonen, waardoor zij anderen kunnen inspireren. De Invictus Games zijn eerder gehouden in Londen, Orlando, Toronto en Sydney. De vijfde editie van de Invictus Games wordt van 9 tot en met 16 mei 2020 in Nederland, in Den Haag, georganiseerd. Het tonen van maatschappelijke waardering en erkenning voor veteranen is een belangrijke doelstelling van de Invictus Games. Het nauw betrekken van onze veteranen bij dit evenement is dan ook essentieel. Het organiserend comité IG2020 bekijkt hoe die betrokkenheid vorm te geven samen met de veteranenorganisaties, zoals het Veteraneninstituut en het Veteranen Platform.

Bijzondere zorgplicht

De overheid heeft een (bijzondere) zorgplicht voor veteranen; voor, tijdens en na de missie. Militairen dienen uitzendinggeschikt te zijn. Zij worden fysiek en mentaal voorbereid en getraind voor uitzending. Algemene informatie over de kenmerken van de uitzending en specifieke informatie over het inzetgebied komen nader aan de orde tijdens een opwerkprogramma. Tijdens het opwerken worden ook algemene en specifieke militaire onderwerpen extra onderwezen en beoefend. Het personeel dat deelneemt aan een missie dient dit opwerktraject te doorlopen.

Om de zorg en professionele ondersteuning voor de militair tijdens de missie in te vullen, is – net als in Nederland – een zorg- en hulpverleningsteam beschikbaar; het Sociaal Medisch Team (SMT). Het SMT adviseert de commandant onder andere inzake de inzetbaarheid van personeel en de repatriëring bij ernstige incidenten. De samenstelling van een SMT is afhankelijk van de aard en grootte van de missie. Voor kleine missies zonder eigen SMT is een mobiel SMT in Nederland beschikbaar.

Direct na de missie wordt de (na)zorg door Defensie ter hand genomen. Onderdeel hiervan zijn de terugkeergesprekken met het bedrijfsmaatschappelijk werk. Daarnaast wordt door middel van de ‘vragenlijst na missie of inzet’ vastgesteld of een veteraan een zorgbehoefte heeft. Veteranen in werkelijke dienst vallen onder de gezondheidszorg door of vanwege Defensie. Ook de gewonde veteraan kan terugvallen op de zorg door of vanwege Defensie. De zorgcoördinator voor deze veteraan is de (militaire) arts van het onderdeel waar de veteraan is geplaatst. Ook voor veteranen die een blijvend letsel overhouden aan hun uitzending, maar desondanks in actieve dienst blijven, is het stelsel van de Militair Geneeskundige Dienst het vangnet voor zorg.

(Post-actieve) Veteranen en hun relaties met een zorgvraag kunnen contact opnemen met het Veteranenloket. Het Veteranenloket is er voor vragen op het gebied van dienstverlening, materiële en immateriële zorg. Het Veteranenloket vormt de toegang tot het Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen (LZV). Voor meer informatie over het Veteranenloket zie het hoofdstuk ‘Erkenning en Waardering’.

Het LZV is een civiel-militaire ketenorganisatie met als doel veteranen, dienstslachtoffers en hun relaties bij uitzendinggerelateerde psychische en psychosociale problemen overal in Nederland de meest geëigende zorg te bieden. Binnen het LZV wordt deze zorg door twaalf instellingen geboden. Voor veteranen in werkelijke dienst die vanwege ziekteverzuim niet kunnen werken is er het Dienstencentrum Re-integratie. Het ABP verzorgt de materiële zorg en de re-integratiezorg voor post-actieve veteranen.

Terugkeergesprekken met militairen en partners na een missie

Ongeveer 3 maanden na terugkeer van de uitzending vindt het terugkeergesprek plaats tussen de bedrijfsmaatschappelijk werker van Defensie en de veteraan. In 2017 is Defensie begonnen met een pilotproject, waarin is gekeken naar de meerwaarde van een terugkeergesprek waarbij naast de militair ook diens partner aanwezig is. Uit de pilot bleek dat het terugkeergesprek waarbij de partner aanwezig is, een beter beeld geeft van het persoonlijk functioneren van de militair binnen het gezin en ook kunnen problemen beter worden onderkend. Daarnaast biedt het terugkeergesprek met militairen en partners de mogelijkheid om erkenning en waardering te geven aan de partners. De pilot is vanwege de positieve bevindingen in 2018 voortgezet en uitgebreid. Momenteel wordt bezien of het wenselijk is om standaard aan de veteraan aan te bieden dat de partner aan het terugkeergesprek van de militair kan deelnemen.

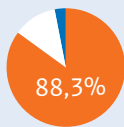
Vragenlijst na missie of inzet

Om de respons op de ‘vragenlijst na missie of inzet’ te verhogen heeft Defensie de laatste jaren diverse maatregelen genomen. Zo is de vragenlijst toegankelijker geworden doordat de vragen duidelijker zijn

geformuleerd en ook is de toelichting bij de vragenlijst gebruiksvriendelijker. Tevens wordt informatie over de betrouwbaarheid van de vragenlijst gegeven en is er een non-responsmodule toegevoegd. Het responscijfer van veteranen en het thuisfront was in 2018 respectievelijk 58 procent en 46 procent. De scores met betrekking tot psychosociale klachten zijn vergelijkbaar met de cijfers van vorig jaar en zijn lager dan de normscores voor de Nederlandse bevolking.

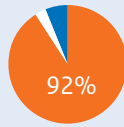
Bevindingen vragenlijst 2018

Ervaren gezondheid op moment van afname van de vragenlijst

- Goed tot uitstekend
- Gaat wel (9,2%)
- Matig tot slecht (2,5%)

Fysieke klachten en gezochte hulp

- Geen fysieke klachten
- Fysieke klachten waarvoor geen hulp gezocht (3%)
- Fysieke klachten waarvoor hulp is gezocht (5%)

2,2%

Ervaart problemen met steun

0,3%

Kan thuis draai niet vinden

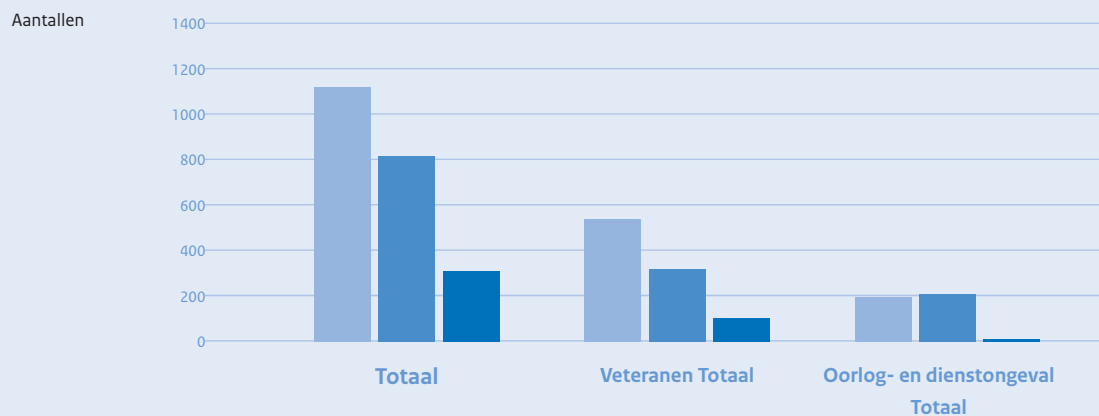
1,3%

Kan op het werk draai niet vinden.

Dienstencentrum Re-integratie

Het Dienstencentrum Re-integratie (DCR) is een dienstencentrum ten behoeve van ondersteuning en specialistische advisering op het gebied van re-integratie voor de gehele defensieorganisatie. De re-integratie is gericht op een duurzame terugkeer in het arbeidsproces, bij Defensie of daarbuiten. Defensie heeft contracten met externe re-integratiebedrijven die ondersteuning bieden bij het zoeken naar een functie buiten Defensie. In 2018 zijn 70 re-integratietrajecten van MOD'ers voltooid: 31 zijn succesvol voltooid, 36 zijn overgedragen aan het ABP en 3 trajecten zijn beëindigd.

Clënten in begeleiding bij het DCR (01-01-2019)

■ Totaal in begeleiding DCR	1145	471	190
■ Totaal in begeleiding in werkelijke dienst	830	379	187
■ Totaal in begeleiding uit dienst	315	92	3

Het Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen

Het Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen (LZV) is een civiel-militaire ketenzorgorganisatie met als doel post-actieve veteranen, diensslachtoffers en hun relaties bij missie gerelateerde psychische en psychosociale problemen overal in Nederland de meest geëigende zorg te bieden.

Veteranen kiezen samen met professionals een passend zorgtraject bij het LZV. De zorg van het LZV is zo laagdrempelig mogelijk, met de inzet van moderne, innovatieve en op wetenschappelijk onderzoek gebaseerde middelen. Eind 2018 waren 902 veteranen in behandeling bij de tweedelijnszorg binnen het LZV. De caseload van het gespecialiseerd maatschappelijk werk (eerstelijnszorg) binnen het LZV bedroeg 1623 dossiers van veteranen. De wachttijden bij de instellingen vallen binnen de TREEK normen².

Het LZV heeft in 2018 een vragenlijst ontwikkeld waarmee veteranen ten aanzien van de zorg hun Ervaring, Tevredenheid en de Uitkomst (ETU) kunnen rapporteren. Deze ETU-vragenlijst wordt in 2019 in een pilot aan veteranen aangeboden. De resultaten moeten leiden tot het verbeteren van de samenwerking tussen veteraan en behandelaar in het herstelproces. De ETU-vragenlijst wordt ook de basis voor effectmetingen binnen de eerstelijnszorg van het LZV.

In september 2018 is de Veteranen Intensieve Behandelunit (VIBU) bij stichting Vincent van Gogh in Venray gesloten. Het Sinai Centrum te Amstelveen heeft deze taak overgenomen en een VIBU geopend, zodat de continuïteit van de intensieve zorg voor veteranen binnen het LZV gewaarborgd blijft.

In 2018 is invulling gegeven aan een aanbeveling uit het onderzoek naar 'de duurzame financiering van het LZV'. Dit heeft geleid tot een structurele verhoging van het LZV-budget, waarmee de niet-patient-gebonden meerkosten voor de LZV-instellingen worden afgedekt en de ketensamenwerking is verstevigd.

Het LZV participeert samen met het Veteranenloket/Veteraneninstituut en het ABP in een project waarin een digitaal Veteranenportaal wordt ingericht. In dit portaal krijgt de veteraan de mogelijkheid om meer regie te voeren op zijn eigen zorgproces, onder andere door zelf te bepalen welke delen van zijn dossier beschikbaar worden gesteld aan hulpverleners en behandelaars. Daarnaast bevat het veteranenportaal informatie over duurzaam gezond leven en komen er E-health faciliteiten beschikbaar.

Nuldelijnsondersteuning

Nuldelijnsondersteuning (NOS) wordt voor veteranen in werkelijke dienst georganiseerd door de Diensten Geestelijke Verzorging (DGV) en het Collegiaal Netwerk Defensie (CND). Het Veteranen Platform (VP) organiseert de NOS voor post-actieve veteranen. Het VP is gestart met het project NOS 2.0 dat als doel heeft de kwaliteit van de NOS te verbeteren, onder andere door het formuleren van kwaliteitsnormen, het verbeteren van de aansturing en het aanpassen van de selectie en training van de nuldelijnsondersteuners.

De DGV biedt met enkele geestelijke verzorgers ook nuldelijnsondersteuning aan post-actieve veteranen. Daarnaast organiseert de DGV diverse conferenties en activiteiten. Ten aanzien van veteranen heeft de DGV in 2018 onder andere de volgende activiteiten georganiseerd:

 Dienst Geestelijke Verzorging Defensie	650 militairen hebben deelgenomen aan uitzendconferenties gericht op persoonlijke veerkracht	693 militairen en burgermedewerkers hebben deelgenomen aan de dienstverlaters conferenties op Beukbergen
1528 militairen en burgermedewerkers hebben deelgenomen aan themaconferenties	Ongeveer 100 deelnemers hebben meegelopen bij de jaarlijkse fakkeltocht bij het monument voor vredesoperaties in Roermond	Ongeveer 400 veteranen waren aanwezig bij de jaarlijkse Requiem-viering te Best

2 De landelijk vastgestelde maximaal aanvaardbare wachttijden binnen de zorg.

Gespecialiseerd maatschappelijk werk

Het gespecialiseerd maatschappelijk werk (GMW) binnen het LZV wordt verzorgd door Stichting de Basis en het bedrijfsmaatschappelijk werk van Defensie (BMW). De caseload eind 2018 van het GMW was 1623. Samen met het programmabureau van het LZV is een kwaliteitskader ontwikkeld dat beschrijft waaraan het GMW moet voldoen. Hierdoor is overeenstemming ontstaan over de te leveren kwaliteit van zorg en over de competenties van het personeel. Op basis van dit kader kan verdergaande samenwerking tussen maatschappelijk werkers van Stichting de Basis en BMW worden vormgegeven. Uniforme registratie van werkzaamheden van de maatschappelijk werkers vindt al plaats in één gedeelde elektronische omgeving.

 de Basis Wij helpen u op weg	 Bedrijfsmaatschappelijk Werk defensie	
Subsidie Defensie 2018 €M 3,790	Caseload cliënten 2018: 1.415	Caseload cliënten 2018: 208

Materiële zorg

Het ABP verzorgt de materiële zorg aan (post-actieve) veteranen. Dit betreft onder andere het Militair Invaliditeitspensioen (MIP) dat wordt toegekend aan de militair die gewond is geraakt onder buitengewone omstandigheden en die hierdoor minstens tien procent invalide is. Hiermee wordt de gewezen militair financieel gecompenseerd en voorzien van een basisinkomen. Veteranen zonder inkomen die in afwachting zijn van toekenning van een MIP kunnen in aanmerking komen voor de inkomensvoorziening die laagdrempelig is. Daarnaast is in 2012 de Ereschuldregeling van start gegaan, met als doel veteranen met een aandoening door dienstverband via een eenmalige uitkering erkenning te geven. In 2014 is de Regeling Volledige Schadevergoeding (RVS) vastgesteld. Deze regeling beoogt compensatie te bieden voor alle resterende schade die een veteraan of dienstslichtoffer heeft opgelopen vanwege een dienstongeval. Tevens voert het ABP de Voorzieningenregeling voor Defensie uit. In deze regeling is een scala aan voorzieningen en verstrekkingen opgenomen waarvoor een veteraan in aanmerking kan komen.

 Totale uitvoeringskosten: €M 9,2	Nabestaandenpensioen: In totaal 3664 personen en 22,3 miljoen euro	Sociale Zorg (o.a. voorzieningen): 10 miljoen euro	Ereschuldregeling: Sinds invoering in 2012 is 2.431 maal toegekend voor een totaalbedrag van 241,9 miljoen euro
	Regeling Volledige Schadevergoeding (RVS): In 2018 is toegekend 13,4 miljoen euro	Militair Invaliditeits- pensioen (MIP): In 2018 is 157 maal een nieuw MIP toegewezen (totaal 9.504) 63,9 miljoen euro	Zorgcoördinatie: 6,2 miljoen euro

Posttraumatische stressstoornis (PTSS) protocol

Met het PTSS-protocol wordt op gestandaardiseerde wijze bepaald van welke mate van invaliditeit sprake is in geval van chronische psychische klachten waarbij een dienstverband aanwezig is. In 2016 is het PTSS-protocol geëvalueerd door de Universiteit Groningen. De resultaten van dit onderzoek zijn voorgelegd aan een begeleidingscommissie, die op basis daarvan 14 aanbevelingen heeft geformuleerd. Deze aanbevelingen zijn door de Minister van Defensie overgenomen en omgezet in een plan van aanpak voor aanpassingen ten aanzien van de inhoud van het protocol, het keuringstraject en het

schattinginstrument in relatie tot het Militair Invaliditeitspensioen. Dit plan van aanpak is met de Veteranennota 2016-2017 aan de Tweede Kamer aangeboden op 6 februari 2017 en op 8 februari 2017 tijdens een ronde tafelbijeenkomst besproken.

In de periode daarna is intern en met de ketenpartners overeenstemming gezocht en begin 2019 ook bereikt over de te nemen maatregelen en de weg tot implementatie ervan. Enkele maatregelen zijn in 2019 al geïmplementeerd. Zo hebben alle verzekeringsartsen van het Bureau Sociaal Medisch Onderzoek (SMO) van het ABP en van Bijzondere Medische Beoordelingen (BMB) van Defensie in 2018 deelgenomen aan een training 'Culturele aspecten bij de beoordeling van psychisch verzuim', is de voorlichting aan cliënten verbeterd en is de naam van het PTSS-protocol inmiddels gewijzigd in 'Protocol voor PTSS en daarmee samenhangende psychische aandoeningen', zodat duidelijker is dat dit protocol niet uitsluitend PTSS betreft.

De uitvoering van deze aanbevelingen en de toekomstige opvolging van de overige aanbevelingen, bespreekt Defensie bij de eerstvolgende gelegenheid met de Centrales voor Overheidspersoneel. Daarnaast loopt een nieuw onderzoekstraject bij de Universiteit Groningen, waarvan de resultaten eind 2019 worden verwacht en die mogelijk tot verdere verbetering van het 'Protocol voor PTSS en daarmee samenhangende psychische aandoeningen' kunnen leiden.

Organisaties betrokken bij de uitvoering van het Veteranenbeleid

vi
veteranen*instituut*

Stichting het Veteraneninstituut (Vi)
Erkenning en waardering door dienstverlening aan de veteraan. Uitvoering van onderzoek en verspreiding van kennis.

Vereniging het Veteranen Platform (VP)
Belangenbehartiging van Nederlandse veteranen en coördinatie van de nuldelijnsondersteuning.

NATIONAAL COMITÉ VETERANENDAG

Stichting Nederlandse Veteranendag (NLVD)
Bevordering van maatschappelijke erkenning en waardering.

veteranen
loket

Het Veteranenloket
De toegang tot zorg- en dienstverlening aan Nederlandse veteranen.

LZV LANDELIJK ZORGSYSTEEM VOOR VETERANEN

Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen (LZV)
Civiel-militaire ketenorganisatie voor de behandeling van post-actieve veteranen met uitzendgerelateerde psychische problemen.

Dienstencentrum Re-integratie (DCR)
Ondersteuning en advisering bij re-integratie.

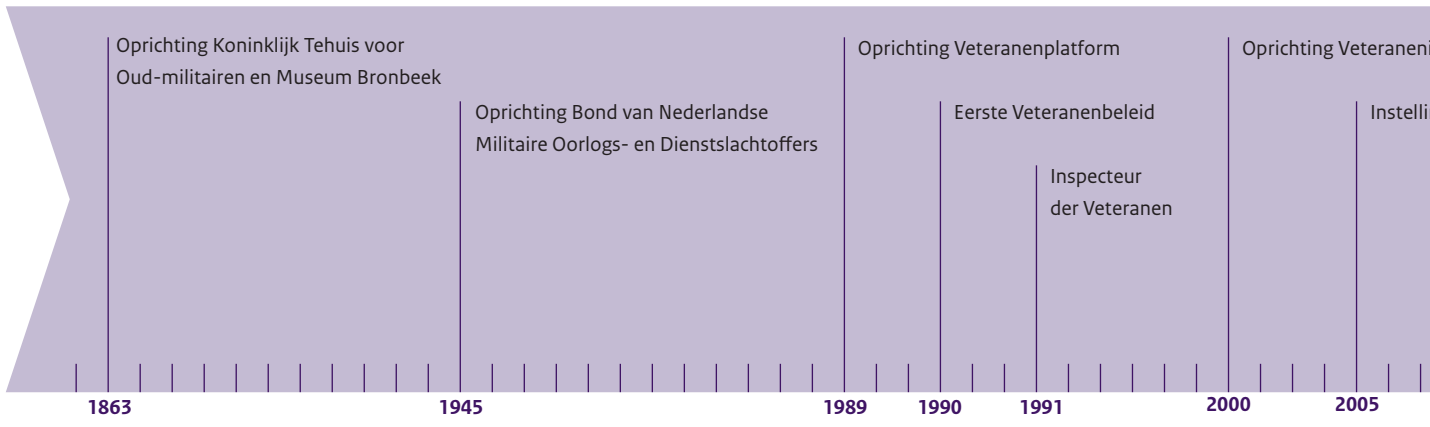
De Inspecteur der Veteranen
Bemiddeling bij individuele kwesties van veteranen, advisering over veteranaangelegenheden en bevorderen van (maatschappelijke) erkenning en waardering.

de Basis
Wij helpen u op weg

Stichting De Basis
Gespecialiseerd maatschappelijk werk binnen het LZV.

ABP
Zorgcoördinatie, re-integratie en materiële zorg.

Geschiedenis

De Raad voor civiel-militaire zorg en onderzoek (RZO)

Toezicht en advies op de ketenzorg van het LZV en adviseur over (wetenschappelijk) onderzoek op het gebied van veteranenzorg.

Koninklijk Tehuis voor Oud-Militairen en Museum Bronbeek

Museum en kenniscentrum van het koloniaal-militair verleden van Nederland en een tehuis voor veteranen van de Nederlandse Krijgsmacht en het voormalig Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger (KNIL).

Bedrijfsmaatschappelijk Werk Defensie

Bedrijfsmaatschappelijk werk en gespecialiseerd maatschappelijk werk binnen Defensie en het LZV.

Diensten Geestelijke Verzorging

Nuldelijnsondersteuning en organiseren van conferenties en activiteiten.

Nationaal Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg (v-fonds)

Erkenning voor en waardering van veteranen en andere geüniformeerden, levend houden van de herinnering aan oorlog- en vredesmissies, herdenken en gedenken van slachtoffers van conflicten en het vieren van de vrijheid, door (financiële) ondersteuning te geven aan, onder andere, 75 jaar vrijheid en de Invictus Games.

Militair Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ)

2e lijns geestelijke gezondheidszorg aan militairen en veteranen binnen Defensie en binnen het LZV.

Veteranenombudsman

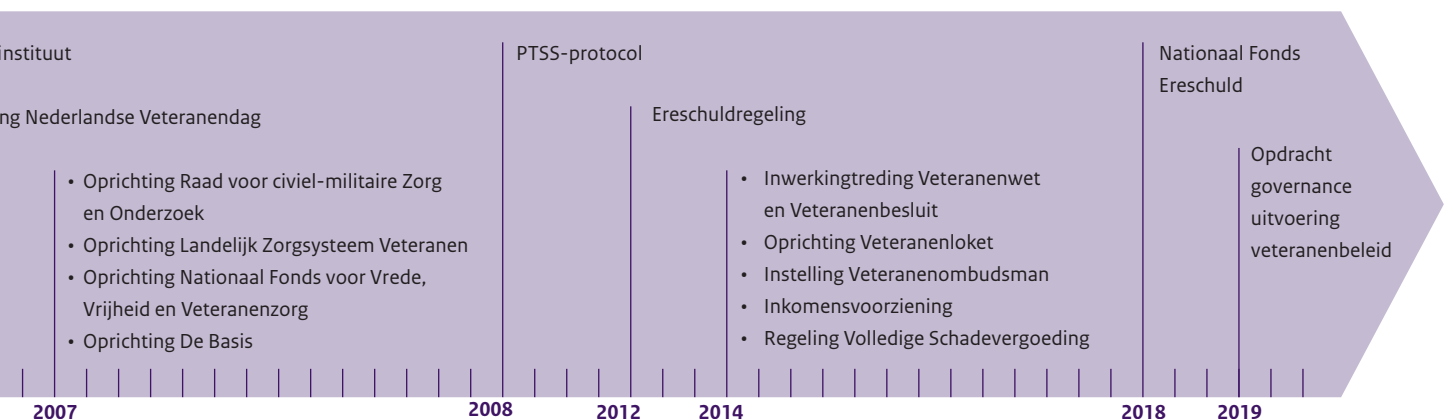
De Veteranenombudsman

Behandeling van klachten van veteranen over de overheid of hulpverlenende instanties.

Bond van Nederlandse Militaire Oorlogs- en Dienstsachtoffers (BNMO)

Erkenning en waardering, belangenbehartiging en versterking van de band tussen oorlogs- en dienstsachtoffers.

Onderzoek

Defensie wil de kennisontwikkeling over de gezondheid en het welzijn van veteranen verder bevorderen. Een instrument hiervoor is de 'Onderzoeksagenda Veteranenzorg'. De onderzoeksagenda bestaat uit een beschrijving van het onderzoeksperspectief met onderzoeksvragen die Defensie de komende jaren beantwoord wil hebben. Onderzoek naar de gezondheid en welzijn van veteranen wordt uitgevoerd door verschillende instanties zowel intern als extern Defensie, waarbij vaak sprake is van verregaande samenwerking. Het gaat goed met het merendeel van de veteranen. Zo blijkt uit de onderzoeken 'Veteraan, hoe gaat het met u?' (mei 2019) en de eerste bevindingen van het onderzoek onder ISAF-veteranen (2019). Het is ook belangrijk om vast te stellen dat dit niet voor alle veteranen geldt.

Onderzoek uitgevoerd door de afdeling Trends, Onderzoek en Statistiek (TOS)

ISAF-onderzoek

In opdracht van de minister voert de afdeling Trends, Onderzoek en Statistiek (TOS) onderzoek uit naar het welzijn en de nazorgbehoefte van ISAF-veteranen. In het najaar 2018 zijn 25.384 ISAF-veteranen, zowel postactief als actief dienende militairen, benaderd om deel te nemen aan het ISAF-onderzoek. De respons is met 34% representatief.

Uit de eerste bevindingen van het onderzoek blijkt dat de ISAF-veteranen hun huidig welzijn gemiddeld met een 7,8 beoordelen. Dit is vergelijkbaar met andere groepen veteranen. Onderstaande tabel toont de gemiddelde rapportcijfers voor het huidig welzijn. In het eindrapport wordt de invloed van ISAF op het welzijn van de veteraan toegelicht.

Het onderzoeksrapport wordt dit najaar aan de minister van Defensie aangeboden. Op de webpagina van het onderzoek - www.defensie.nl/ISAFonderzoek - zal een publiekssamenvatting van het onderzoeksrapport worden gepresenteerd.

Tabel 1. Rapportcijfer huidig welzijn ISAF-veteranen

	Gemiddelde rapportcijfer
Totaal ISAF Veteranen	7,8
Rang ISAF: Manschap	7,5
Rang ISAF: Onderofficier	7,9
Rang ISAF: Officier	8,1
Actief dienende ISAF-veteranen	7,8
Postactieve ISAF-veteranen	7,7
Postactieve Veteranen referentiegroep - (onderzoek Vi)	7,8

Onderzoek uitgevoerd door de onderzoeksgroep MGGZ

De onderzoeksgroep Militaire Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ) voert wetenschappelijk onderzoek uit om preventie, diagnostiek en behandeling van stress- en traumagerelateerde klachten en aandoeningen bij Nederlandse militairen en veteranen te verbeteren. In 2018 zijn de volgende onderzoeken voortgezet:

Prospectie in stress gerelateerd militair onderzoek (PRISMO)

PRISMO is een langlopend cohortonderzoek bij een groep van 1000 militairen naar gezondheidsklachten na uitzending naar Afghanistan (ISAF). In 2018 heeft het PRISMO onderzoek geleid tot een promotie waarbij neurohormonale en psychologische parameters als voorspellers voor PTSS klachten zijn onderzocht. Momenteel worden bij de deelnemers interviews afgenomen voor de 10-jaars meting.

Militaire Agressie Regulatie Studie (MARS)

De MARS studie heeft als doel om meer inzicht te verkrijgen in de neurobiologische en psychologische achtergrond van agressieregulatieproblematiek. Voor het onderzoek zijn 50 veteranen met deze problematiek en 50 zonder klachten geworven. Een tweede promotietraject op dit onderzoek wordt in 2020 afgerond.

Biologische Effecten van Traumatische Ervaringen (BETER)

Het onderzoek toont aan dat de hersenen van veteranen met PTSS anders werken dan die van veteranen zonder PTSS en laat zien dat er neurobiologische kenmerken aanwezig zijn die voorspellend zijn voor de behandelrespons. Momenteel wordt, op basis van hersenonderzoek, gepoogd te komen tot een model dat kan vaststellen wie er wel en wie er niet zullen reageren op de behandeling.

Treatment Effects of Stimulation Therapy (TEST)

In dit grootschalig onderzoek wordt een groep patiënten behandeld met forse angst- en agressieklachten. In dit onderzoek wordt bezien of nieuwe hersenstimulatie technieken betekenisvol voor deze chronische patiëntengroep kan zijn. Dit onderzoek wordt in 2019 afgerond.

Critical investigation of the mechanisms at work in EMDR

Bij het onderzoek wordt nagegaan of het uitvoeren van een belastende taak tijdens het ophalen van een aversieve herinnering leidt tot een verandering in de betekenis van de herinnering, tot een permanent verlies van details van de herinnering en/of tot het verlies van nuttige details. Momenteel vinden analyses van dit onderzoek plaats en wordt een rapportage over het onderzoek voorbereid.

Improving healthy decision making in military personnel with mental health or substance abuse problems

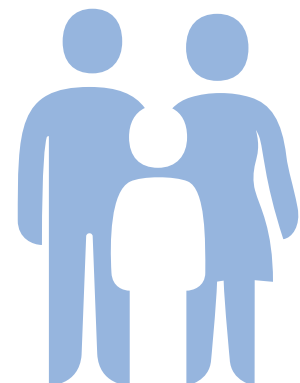
In samenwerking met de Defensie Gezondheidszorg Organisatie (DGO) en de Universiteit Tilburg wordt een promotie onderzoek uitgevoerd naar het stigma rond psychische en/of verslavingsklachten bij militairen. Specifiek zal er gekeken worden naar de rol van stigma als een barrière voor de militair om deze klachten te bespreken op de werkvloer en hier de juiste hulp voor te zoeken.

Enhancing compassion as a means to decrease psychological distress and improve mental wellbeing in the Dutch Army

In samenwerking met de Universiteit Twente wordt een promotieonderzoek uitgevoerd naar de rol van compassie in het verminderen van psychische klachten.

Onderzoek uitgevoerd door LZV instellingen

Het onderzoek uitgevoerd door LZV instellingen is met name gericht op verbetering van de kwaliteit van zorg binnen het LZV zelf. Het betreft de onderstaande meerjarige onderzoeken:

Families in the Frontline

Dit onderzoek richt zich op de meerwaarde van gezinsinterventieprogramma's voor veteranen met PTSS en hun gezin. Het onderzoek is gestart in 2017 en heeft een looptijd van enkele jaren.

Prognostiek in de Behandel Evaluatie van het Landelijk zorgsysteem voor veteranen (Probel)

Het onderzoek Probel probeert inzicht te geven in de factoren die bijdragen aan een succesvol behandelverloop bij veteranen met PTSS. De verwachting is dat het onderzoek kan bijdragen aan een meer gerichte behandeling en uiteindelijk een beter behandelresultaat. Het onderzoek is meerjarig en is gestart in 2018.

Duurzaam Beter

Het onderzoek Duurzaam Beter heeft als doel het verkrijgen van inzicht in de factoren die leiden tot het uitblijven van herstel van veteranen en het identificeren van blinde vlekken in de (zorg)behoeften van deze groep veteranen. Het meerjarige onderzoek is gestart in 2018.

Onderzoek in relatie tot de leerstoel Universitair Medisch Centrum Leiden

Vanuit de leerstoel 'Medisch-biologische en psychiatrische aspecten van psychotrauma's' aan het Universitair Medisch Centrum Leiden worden onderzoekstrajecten begeleid gericht op de militaire en veteranenpopulatie. Het hiervoor genoemde PRISMO onderzoek vindt binnen deze leerstoel plaats. Binnen het aandachtsgebied van de militaire farmacie wordt onderzoek gedaan naar trends in voorschrijfgedrag en medicatieconsumptie bij PTSS en ook wordt de 'vragenlijst na missie of inzet' onderzocht om trends in het gebruik hiervan te identificeren. Daarnaast wordt er een nieuwe interventie genaamd '3MDR' onderzocht.

De onderzoeksrichting 'farmacotherapie' is opgericht en deze heeft geresulteerd in diverse initiatieven waarbij nieuwe middelen worden onderzocht op de werkzaamheid bij PTSS. Deze innovatieve behandelingen zijn gericht op veteranen met complexe PTSS.

In samenwerking met de faculteit Diergeneeskunde is een promotieonderzoek gestart genaamd V-PWR (Veteranen PTSD Workingdog Research) naar de effectiviteit van de inzet van hulphonden bij veteranen met chronische PTSS. In juni 2018 is het eindrapport van het door het Koninklijk Nederlands Geleidehonden Fonds (KNGF) uitgevoerde onderzoek naar de effecten van de inzet van hulphonden op de kwaliteit van leven van veteranen gepresenteerd. Het promotieonderzoek V-PWR moet een nadere wetenschappelijke onderbouwing geven van de effectiviteit van de inzet van hulphonden.

Onderzoek uitgevoerd door Stichting het Veteraneninstituut

Het Kennis- en Onderzoekscentrum (KOC) van het Veteraneninstituut (Vi) verzamelt, bewerkt en verspreidt (wetenschappelijke) kennis en informatie over veteranen. Ook stimuleert en verricht het onderzoek dat betrekking heeft op de zorg voor en maatschappelijke erkenning van veteranen.

Promotieonderzoek naar groepsidentiteit onder (jonge) veteranen

In samenwerking met de Radboud Universiteit wordt een promotieonderzoek uitgevoerd naar de vorming en bevestiging van groepsidentiteit onder (jonge) veteranen en de relatie daarvan met maatschappelijke erkenning en waardering.

Publiek opinie onderzoek

Het publiek opinie onderzoek van het Vi en het Nationaal Comité Veteranendag is in 2018 uitgevoerd. De resultaten laten zien dat binnen de samenleving waardering voor veteranen bestaat en dat er een maatschappelijk draagvlak is voor het veteranenbeleid. Tevens blijkt uit het onderzoek dat het thuisfront van veteranen volgens de bevroegde Nederlanders openlijk waardering verdient.

Vragenlijstonderzoek Kerngegevens Veteranen

Het vragenlijstonderzoek Kerngegevens is in 2018 opnieuw uitgevoerd. Opvattingen en ervaringen van (post actieve) veteranen ten aanzien van zorg, erkenning en waardering zijn hierin onderzocht. In het onderzoek zijn aan veteranen ook vragen over het thema 'thuisfront' voorgelegd, terwijl het thuisfront hierover ook een vragenlijst kreeg toegezonden. De resultaten van het onderzoek maken duidelijk dat

veteranen positief oordelen over het veteranenbeleid en de uitvoering daarvan. Veteranen vinden het belangrijk gewaardeerd te worden, vooral door de overheid c.q. Defensie. Een minderheid van de veteranen voelt zich gewaardeerd door de samenleving. Meer dan de helft van de veteranen ervaart een (zeer) positieve invloed van de uitzendervaringen op hun leven. Een op de vijf veteranen geeft aan klachten te ondervinden vanwege de uitzending. Met het thuisfront gaat het goed, zij het dat een kleine minderheid behoefte heeft aan ondersteuning als gevolg van de uitzending.

Veteraan, hoe gaat het met u?

In 2014 is het onderzoek 'Veteraan, hoe gaat het met u?' uitgevoerd. Dit onderzoek had tot doel inzicht te krijgen in het welbevinden van (post actieve) veteranen, in hun uitzendgerelateerde behoefte aan zorg of ondersteuning en in de mate waarin in die behoefte wordt voorzien. In lijn met een aanbeveling van de RZO heeft Defensie het Vi gevraagd dit onderzoek in 2018 te herhalen. Dat is gebeurd en het Vi heeft het eindrapport op 29 mei gepresenteerd. Uit de resultaten van het herhalingsonderzoek blijkt dat het goed gaat met een overgrote meerderheid van de veteranen. Veteranen beoordelen de kwaliteit van hun leven gemiddeld met een ruime voldoende. Een op de tien veteranen geeft aan problemen of klachten hebben die zij (deels) toeschrijven aan de uitzending(en) en meer dan de helft van hen krijgt hiervoor professionele zorg of ondersteuning. Daarnaast is er een groep veteranen (in het onderzoek genoemd: aandachtsgroep) - wederom een op de tien - die weliswaar geen zorgbehoefte heeft, maar op wiens leven de uitzending een negatieve invloed heeft. Zowel veteranen met problemen vanwege de uitzending als veteranen in de aandachtsgroep - samen een op de vijf veteranen - hebben verhoudingsgewijs een lagere kwaliteit van leven en een hogere mate van eenzaamheid.

Overige onderzoeken

De NLDA Faculteit Militaire Wetenschappen voert momenteel in samenwerking met de Radboud Universiteit een promotieonderzoek uit naar de morele, politieke en maatschappelijke dimensies van moral injury.

Door het Koninklijk Instituut van Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV), het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) en het Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies (NIOD) wordt een onderzoek naar de dekolonisatieperiode tussen 1945 en 1950 in voormalig Nederlands-Indië uitgevoerd. Het onderzoek is gestart in 2018 en naar verwachting in 2021 gereed.

ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum is in juni 2019 gestart met een onderzoek naar de problemen en de behoeften die Dutchbat-III veteranen nog ervaren op het gebied van zorg, erkenning en waardering.

De Raad voor civiel-militaire Zorg en Onderzoek (RZO) heeft in advies nummer 19 aanbevolen een onderzoek uit te voeren naar de specifieke zorgbehoeften van vrouwelijke veteranen. De Nederlandse Defensie Academie is gevraagd een onderzoeksvoorstel en opzet te schrijven en het onderzoek in 2019 te laten starten.

Financiën

Het financieel overzicht toont de uitgaven aan het veteranenbeleid in 2018. De uitgaven aan het veteranenbeleid zijn de afgelopen jaren toegenomen.

€M 151,3

Zorg 2018

Landelijk Zorgsysteem Veteranen	€ 1.229.000
Zorgcoördinatie	€ 6.200.000
Stichting De Basis	€ 3.790.400
Vereniging Veteranen Platform (tbv NOS)	€ 135.000
Stichting Vincent van Gogh (tbv VIBU)	€ 533.333
Sinai centrum	€ 42.000
Ereschuldregeling	€ 2.417.000
Regeling Volledige Schadevergoeding	€ 21.300.000
Invalideitpensioen	€ 63.900.000
Nabestaandenpensioen	€ 22.300.000
Sociale Zorg (o.a. Voorzieningenregeling)	€ 10.045.000
Inkomensvoorziening	€ 400.000
Uitvoeringskosten ABP	€ 9.200.000

Erkenning en Waardering 2018

Stichting Nederlandse Veteranendag	€ 2.568.300
Stichting Veteraneninstituut	€ 5.269.520
Vereniging Veteranen Platform	€ 189.000
MOD dag	€ 286.000

Overig 2018

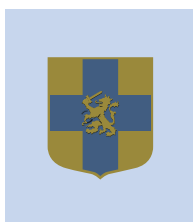
Nationale Ombudsman	€ 400.000
Raad voor civiel-militaire Zorg en Onderzoek	€ 135.000

Onderzoek 2018

Militaire Geestelijke Gezondheidszorg	€ 500.000
Overig onderzoek	€ 500.000

Toezicht en advies

In de Veteranenwet is het toezicht en/of advies op (delen van) de uitvoering van het veteranenbeleid geregeld. Het toezicht en/of advies is belegd bij drie partijen.

De Inspecteur Generaal der Krijgsmacht in zijn rol als Inspecteur der Veteranen

De Inspecteur Generaal der Krijgsmacht (IGK) is ook Inspecteur der Veteranen. Hij adviseert de minister over veteranenaangelegenheden. Daarnaast kunnen veteranen de IGK vragen te bemiddelen bij geschillen die verband houden met Defensie. Vanuit zijn rol als Inspecteur der Veteranen let de IGK vooral op de (na) zorg en de erkenning en waardering van veteranen, hun thuisfront en nabestaanden. De IGK is hiertoe zoveel mogelijk zichtbaar aanwezig bij veteranenactiviteiten. In het jaarverslag van de IGK over 2018, dat 15 mei aan de Tweede Kamer is aangeboden, staat een overzicht van deze activiteiten.

De Raad voor civiel-militaire Zorg en Onderzoek

De Raad voor civiel-militaire Zorg en Onderzoek (RZO) heeft een toezichtstaak op het Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen (LZV) en bevordert de samenwerking tussen alle in het LZV betrokken partijen. De RZO adviseert ter zake de LZV en Defensie. Daarnaast adviseert de RZO Defensie over wetenschappelijk onderzoek op het gebied van aandoeningen gerelateerd aan uitzendingen. De Raad wordt hierbij ondersteund door de Programma Advies Commissie voor Onderzoek (PACO). De RZO doet tweejaarlijks verslag van zijn werkzaamheden.

In 2018 hebben de RZO, Defensie en het LZV gezamenlijk de RZO geëvalueerd. De RZO heeft door zijn taak, samenstelling, mandaat en wijze van optreden een positief effect op de zorg voor veteranen. De RZO signaleert verbeterpunten in het veteranenzorgbeleid van Defensie en bewaakt of hier adequaat op wordt gereageerd.

In 2018 heeft de RZO zich uitgesproken over verschillende onderwerpen. Zo is de samenwerking binnen de Geestelijke Gezondheidszorg specifiek voor veteranen en andere risicoberoepen geagendeerd. De RZO benadrukt dat samenwerking leidt tot schaalvergroting in deze complexe en context gebonden psychotraumazorg. Dit heeft positieve gevolgen voor de kwaliteit en voor de beschikbaarheid van de schaarse gespecialiseerde behandelcapaciteit. Als eerste stap is samenwerking gezocht tussen Defensie, LZV en de Nationale Politie.

Daarnaast heeft de RZO het initiatief genomen om, met ZonMw, in samenwerking met andere departementen, te komen tot een landelijk onderzoeksprogramma beroepsgerelateerde psychotraumata. Door een gezamenlijke aanpak kan versnippering van het onderzoeksveld op het gebied van psychotrauma worden voorkomen. De RZO heeft ook aandacht gevraagd voor de transitie van militairen/veteranen naar de burgermaatschappij. Deze overgang verloopt niet voor elke militair zonder problemen. De RZO heeft Defensie gevraagd meer te doen aan het signaleren van risicogroepen en om deze groepen pro-actief voor te bereiden op hun rol als 'burger' in de samenleving.

In het najaar wordt het verslag van werkzaamheden van de RZO over de periode juli 2017- juli 2019 aangeboden. Dit verslag biedt een uitgebreid overzicht van de werkzaamheden van de RZO gedurende deze periode.

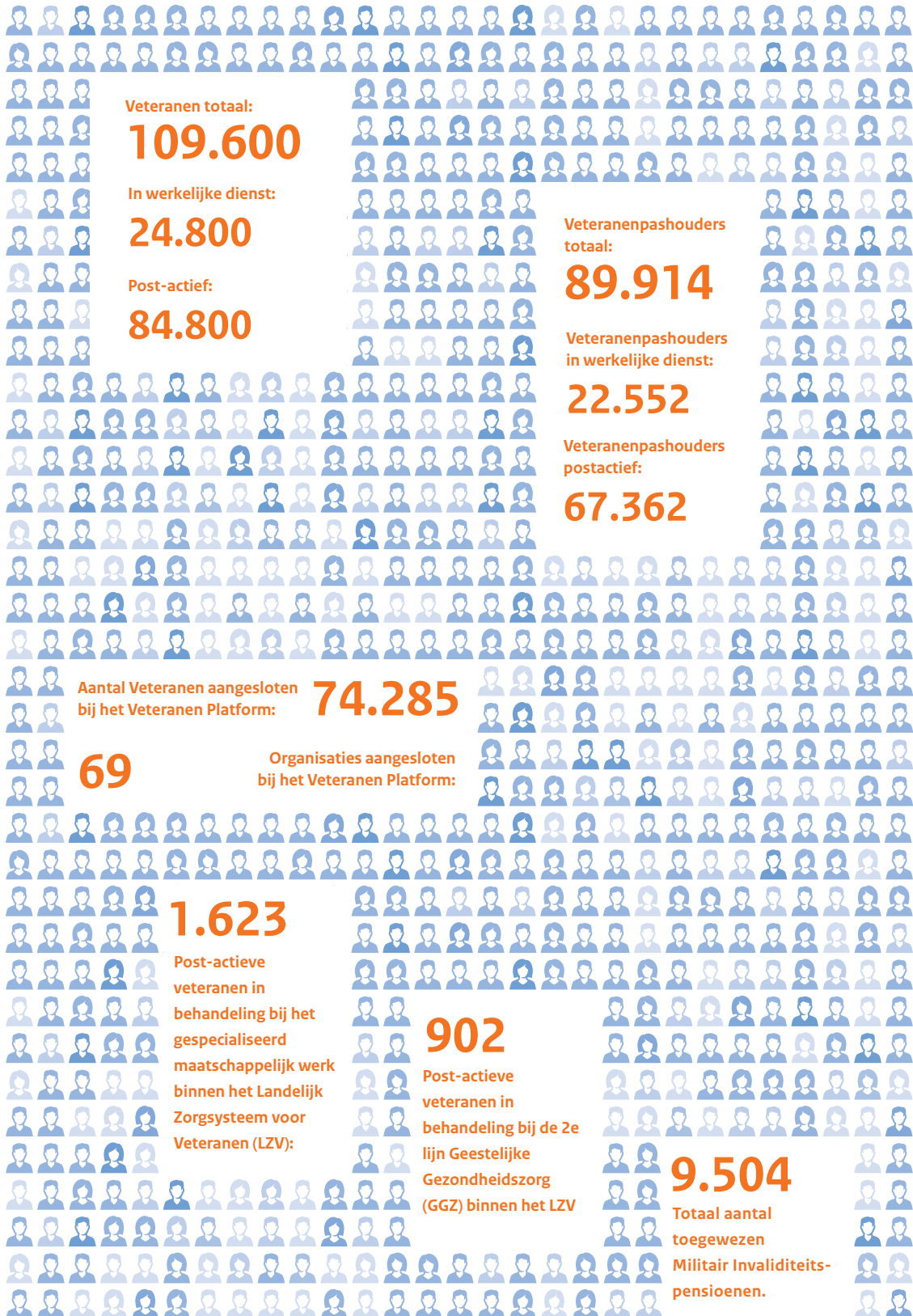
De Nationale Ombudsman in zijn rol als Veteranenombudsman

Op grond van de Veteranenwet heeft de Nationale Ombudsman tevens een rol als ombudsman voor de veteranen. In die rol behandelt hij klachten van veteranen over overheidsinstanties en over niet-overheidsinstanties die een taak uitvoeren op het gebied van veteranen. Daarnaast onderzoekt hij of er structurele knelpunten zijn. Het jaarverslag over 2018 van de Nationale Ombudsman biedt een uitgebreid overzicht van zijn werkzaamheden, waaronder zijn werkzaamheden als Veteranenombudsman.

In 2018 hebben 208 veteranen de Veteranenombudsman benaderd. In 138 gevallen betrof het een klacht die betrekking had op het ministerie van Defensie of het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). De overige klachten betroffen andere overheidsinstellingen (gemeenten, uitkeringsinstanties), andere ministeries en andere organisaties.

De Veteranenombudsman geeft veteranen die hem benaderen advies, voert een interventie uit of verwijst door naar een overheidsinstantie of een instantie die een taak heeft voor veteranen. De Veteranenombudsman heeft in 2018 zes onderzoeken uitgevoerd naar aanleiding van vragen/klachten van veteranen. Daarnaast heeft hij enkele onderzoeken uit eigen beweging uitgevoerd. Dit betrof een onderzoek waarin is teruggeblikt op de klachtenbehandeling/klachtenprocedures door Defensie, een onderzoek met betrekking tot de aandacht en begeleiding die aan veteranen wordt gegeven tijdens het ziekteverzuim- en re-integratieproces en een onderzoek naar de niet-ontvangen pensioenen over de dienstjaren bij de Koninklijke Marine van militairen die onder meer in voormalig Nieuw-Guinea hebben gediend.

Feiten en cijfers

Wat gaan we doen

Onafhankelijk onderzoek Dutchbat-III

Begin 2018 heeft een verkenning plaatsgevonden ter voorbereiding op het onafhankelijk uit te voeren onderzoek dat Defensie wil laten doen naar de behoeften van Dutchbat-III veteranen. Ruim twintig jaar na hun uitzending naar Srebrenica ervaart een deel van de Dutchbat-III veteranen namelijk nog steeds problemen in hun dagelijks leven als gevolg van die uitzending. De verkenning heeft geleid tot een Programma van Eisen waaraan het onderzoek moet voldoen en waarvoor inmiddels, via een openbare inschrijving, de onderzoeksinstantie is aangetrokken.

Kort geleden heeft ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum de opdracht gekregen tot uitvoering van het onderzoek, dat tot medio 2020 zal duren. Een onafhankelijke begeleidingscommissie zal het onderzoek begeleiden. In die commissie heeft een vertegenwoordiging van (de Vereniging) Dutchbat-III zitting. De begeleidingscommissie zal na afloop van het onderzoek en op basis van de bevindingen en conclusies van het onderzoek advies en aanbevelingen aan Defensie opstellen. De presentaties van de resultaten van het onderzoek door ARQ en de aanbevelingen van de begeleidingscommissie worden na de zomer van 2020 verwacht.

Uitvoeren project governance

Op 5 februari 2019 heeft de minister de opdracht verstrekt aan de projectleider van Defensie om de governance van de uitvoering van het Veteranenbeleid te verbeteren. Hiermee is een belangrijke stap gezet voor de uitwerking van de hoofdaanbeveling uit de beleidsevaluatie 2016. De verbeterde governance moet leiden tot een herkenbare en duidelijke besturingsstructuur, die een effectievere en efficiëntere uitvoering van de Veteranenwet en het daaruit voortvloeiende beleid, ook in de toekomst, mogelijk maakt.

De opdracht aan de projectleider behelst het uitvoeren van een herinrichting door alle aspecten van de uitvoering van het veteranenbeleid samen te voegen in één subsidie ontvangende organisatie per 1 januari 2021. Bij de samenvoeging zijn betrokken: de stichtingen het Veteraneninstituut (Vi), de Nederlandse Veteranendag (NLVD) en de Basis, en het programmabureau Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen (LZV), de zorgcoördinatie APG en de coördinatie van de uitvoering van de nuldelijnsondersteuning van het Veteranen Platform (VP). Afgevaardigden van zowel deze partijen als Defensie vormen samen de projectorganisatie. De ministeriële projectopdracht wordt aangevuld en geborgd met een intentieverklaring van alle betrokken partijen. Een belangrijk uitgangspunt bij de intentieverklaring is het voor ogen houden van het gezamenlijk belang, namelijk dat van de veteraan, ook op de langere termijn.

Door het samenvoegen van de kennis en kunde kan de nieuwe organisatie op een geïntegreerde wijze uitvoering geven aan het veteranenbeleid en inspelen op ontwikkelingen. Het biedt bovendien flexibiliteit in de accenten die in de uitvoering moeten worden gelegd. Door de samenvoeging ontstaat duidelijkheid voor veteranen en andere partijen, zoals gemeenten en scholen.

De herinrichting van de governance betreft nadrukkelijk geen bezuiniging. Wanneer in de nieuwe organisatie efficiencywinsten worden geboekt dan kunnen de hieruit voortvloeiende resultaten door de organisatie worden aangewend voor het financieren van nieuwe initiatieven of het leggen van accenten binnen de uitvoering van het veteranenbeleid. Winst komt dus ten goede aan de veteraan.

Nuldelijnsondersteuning

Met het Veteranenbesluit van 19 juni 2014 heeft Defensie het Veteranen Platform (VP) belast met de coördinatie van de nuldelijnsondersteuning voor veteranen. De nuldelijnsondersteuning bestaat uit een landelijk dekkend netwerk van vrijwilligers dat veteranen kan ondersteunen, door bijvoorbeeld het bieden van een luisterend oor of praktische hulp. Door de inrichting van dit netwerk is het voor eenvoudiger op te lossen hulpvragen mogelijk snel een beroep te doen op voldoende deskundige ondersteuning. Voor de meer complexe hulpvragen is de capaciteit van de professionele hulpverlening in de keten van het Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen (LZV) beschikbaar. Meerdere organisaties spelen een rol in de uitvoering. In een convenant is vastgelegd, dat Defensie en het Nationaal Fonds voor Vrede en Veiligheid (v-fonds) met ingang van 2016 de nuldelijnsondersteuning voor een periode van drie jaar financieren. Defensie zal de financiering van de nuldelijnsondersteuning na afloop van het convenant continueren. Hiervoor dient de opzet en werking van het nuldelijnsondersteuningssysteem te worden geëvalueerd.

Rondetafelconferentie Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Defensie erkent het belang van lokale particuliere initiatieven, zoals veteranenontmoetingscentra, om veteranen met elkaar in gesprek te brengen. Tegelijkertijd vindt Defensie het vanuit beleids oogpunt belangrijk dat veteranen hun weg vinden in de samenleving en zich daarvan niet afzonderen.

Defensie is voorstander van het stimuleren van lokale erkenning en waardering. Om meer aandacht te vragen voor deze particuliere initiatieven organiseert Defensie, in samenwerking met het VP en de VNG, in het najaar van 2019 een rondetafelconferentie met een aantal veteranenontmoetingscentra en burgemeesters en wethouders.

Ontwikkeling/vormgeven van een modern stelsel van uitkeringen en compensatie gericht op re-integratie en maatschappelijk participatie

Een van de aanbevelingen uit de beleidsevaluatie veteranenbeleid 2011 - 2016 was om het stelsel van uitkeringen en compensaties (inclusief de bijbehorende keuringen) te moderniseren, zodat dit de gewonde veteraan beter ondersteunt bij re-integratie en maatschappelijke participatie. Afgelopen jaren is een studie uitgevoerd en is een aantal aanbevelingen geformuleerd. Daarnaast is een start gemaakt met de evaluatie van de Regeling Volledige Schadevergoeding. Een eerste themasessie over het voorzieningensstelsel met de uitvoeringspartner heeft plaatsgevonden. Met deze verzamelde inzichten en ideeën is een basis gelegd voor de volgende stap naar een verdere uitwerking. Dit gaat plaatsvinden in samenwerking met alle uitvoeringspartners en is uiteindelijk ook onderwerp van overleg met de Centrales van Overheidspersoneel.

